

Ungdoms nedlastingsvaner og holdninger til ulovlig nedlasting

- Du har lyst, men har du lov?

Lars Emil Johannessen
Martin Nielsen
Eirik Lavik
Atli Thor Bjarnason
Kristoffer Andreassen

Forord

I løpet av de siste årene har *verdensveven* vokst med en enorm fart og slått rot i vår digitale hverdag. I takt med utbredelsen av bredbånd i Norge har stadig flere fått nok kapasitet til å utveksle større datamengder, og dette har muliggjort nedlastning av bl.a. filmer, musikk, programvare og dataspill. Det er lett tilgjengelig, men ikke dermed alltid like lovlig. Daglig lastes det ned opphavsbeskyttet materiale for flere millioner kroner.

Diskusjoner rundt etikken i dette har pågått lenge, og det har også vært forsøkt å straffeforfølge enkelte "nedlastere", uten at det tilsynelatende har redusert den ulovlige nedlastingen. Argumentene for å laste ned er mange – og kanskje også gode nok for spesielt unge mennesker: "den lovlige musikken er for dyr", "det er jo bare å hente det ned", "platebransjen har ikke sett markedet på internett", - eller det faktum at det mangler et tilfredsstillende alternativ til den ulovlige nedlastingen. Ungdoms ubevissthet ovenfor åndsverksloven kan også være med på å medvirke piratvirksomheten.

Piratene mener at underholdningsbransjen har kriminalisert en hel generasjon. Bransjen selv hevder derimot at nedlasterne gjør det stadig vanskeligere å drive butikk.

Vi, som ungdom, står midt oppi dette fordi det er nettopp denne aldersgruppen som er mest aktive på ulovlig nedlasting via internett - vi er forbryterne. Er vi bevisste på våre valg? Dette spørsmålet er utgangspunktet for vår undersøkelse.

Gruppen vår består av fem 18 år gamle gutter fra medier og kommunikasjon ved Glemmen VGS: Martin Siewartz Nielsen, Lars Emil Johannessen, Atli Thor Bjarnason, Eirik Lavik og Kristoffer Andreassen.

Prosjektet er tverrfaglig, og vi måtte lage et medieprodukt ved siden av forskningen. Vi valgte da å lage en film som skulle belyse emnet på en mer populærvitenskapelig måte enn selve rapporten.

Våre veiledere har vært Mona Hanssen og Tor Martinsen. Vi takker dem spesielt for alle gode råd og verdifulle diskusjoner underveis. Videre vil vi takke avdelingsingeniør ved UMB Marit Nandrup Pettersen for hjelp med rapporten og litteratur, og Lin Pröitz for inspirerende samtaler. Vi vil også rette en stor takk til alle de som har bidratt med å besvare spørreundersøkelsen, og til de som har stilt opp til intervjuer.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
Innledning	3
Valg av metode	4
Resultater	6
- Frekvens	6
- Bevissthet	8
- Årsak	9
Diskusjon	10
- Frekvens	10
- Bevissthet	11
- Årsak	12
Konklusjoner	14
Validitet og reliabilitet	15
Lovverk, definisjoner og forklaringer	17
Litteraturliste	20
Fotnoter	22

Sammendrag

Vi har forsket på ungdom og deres nedlastingsvaner ved hjelp av kvalitativ- og kvantitativ metode. Funnene våre viser liten forskjell på omfanget av ulovlig nedlasting avhengig av kjønn, mens de viser at hyppigheten avtar med alderen. Guttene er mer aktive enn jentene; de laster ned større mengder, og de synes det er mer greit å gjøre det. Vi har også kartlagt nedlastingsfrekvens, bevissthet rundt åndsverksloven og dypereliggende årsaker til nedlastingen.

Innledning

Vi vil finne ut mer om hvordan ungdom bruker internett for å skaffe seg opphavsbeskyttet materiale. Gruppen vil også forske på ungdoms oppfattelse av åndsverksloven, og om de i det hele tatt kjenner til den. Det finnes mye forskning som bekrefter at ungdom laster ned mest. Det finnes derimot få undersøkelser der det er spurt om *hvorfor* ungdom laster ned ulovlige filer fra internett. Hvilke årsaker ligger bak disse tilsynelatende uetiske handlingene? Hvorfor tar de ikke i bruk de lovlige alternativene? Hvordan får de høre om mulighetene til å laste ned? Liker de å laste ned ulovlig i det hele tatt? RIAA (Recording Industry Association of America) foretok i tidsperioden 2003-2005 en undersøkelse på befolkningens bevissthet på opphavsrett. I 2003 visste bare 33 % av respondentene at fildeling var ulovlig. I 2005 hadde dette tallet steget til hele 70 %.¹

Spørsmålene her er mange, og vi ser på Holberg-prosjektet som vår mulighet til å finne ut mer om dette. I den store debatten om opphavsrett på internett virker det som om situasjonen sett fra ungdommens ståsted er glemt.

Vi ønsker derfor å komme til bunns i hvordan ungdom i dag forholder seg til opphavsrett på internett, hvordan ungdoms nedlastingsvaner er og hvilke holdninger de har til ulovlig nedlasting.

En rapport som ble sluppet i 2005² indikerte at mer enn 98 % av alle søk på et stort fildelingsnettverk var etter kopibeskyttet materiale. Ifølge SAFTs³ rapport for 2006 om unges forhold til bruk av teknologi og internett, brukte 56 % av de spurte internett til å laste ned musikk ulovlig. Her var i midlertidig de spurte mellom 9 og 16 år. I vårt Holberg-prosjekt vil vi derimot fokusere på litt eldre ungdom (13-18 år).

Vi har arbeidet frem følgende problemstilling:

Hvordan er ungdoms nedlastingsvaner, og hvordan er holdningene deres til ulovlig nedlasting?

Intervjuarbeidet i denne undersøkelsen er utført fra 12. oktober til 23. oktober 2007. Vårt empiriske utvalg holder seg innenfor Fredrikstads grenser, og vil da bli representativt for en gjennomsnittlig by.

Hypotese

Vår hypotese er at ulovlig nedlasting blant ungdom er svært utbredt i dagens samfunn. En reell antagelse vil være at omtrent ni av ti ungdommer laster ned ulovlig. Vi tror at lovlig nedlasting ikke er veldig utbredt, da det er et dyrere og mer komplisert alternativ. Dessuten har det ulovlige alternativet eksistert lengre og vært mer tilgjengelig, i tillegg til og nærmest bli en del av dagens ungdomskultur. Vi velger å tro at guttene laster ned mer enn jentene, fordi det er en utbredt oppfatning at gutter er mer datakyndige og datainteresserte enn jenter, og vi tror at det er en viss sannhet i dette. Det er ikke kun musikk som blir nedlastet, men også andre medieprodukter. Film, spill og programmer vil være høyt representert blant nedlastede elementer.

Vi tror at bevisstheten på åndsverket og reglene rundt det øker med alderen. Jenter er mer bevisste på lovligheten i handlingene sine, samtidig som gutter har en klarere oppfatning av *hvorfor* de laster ned. På den andre siden er sannsynligheten veldig stor for at ungdom ikke kjenner konsekvensene av egne handlinger.

Vi tror også at ungdommen laster ned ulovlig først og fremst fordi det er det beste, enkleste og mest tilgjengelige alternativet. Rett og slett fordi det er gratis og lett tilgjengelig.

Valg av metode

Kvantitativ metode

Den kvantitative metoden fokuserer på få opplysninger om mange undersøkelsesenheter, og går i bredden for å gjenspeile og gi oversikt. Forholdet mellom forsker og undersøkelsesenhet er fraværende, og forskeren ser på fenomenet utenfra og skal være den nøytrale observatøren. Denne metoden gir oss statistikk og er generaliserende. Metoden er svært treffsikker når det gjelder beskrivelse av forhold i samfunnet, og det er også derfor metoden er mye brukt i samfunnsvitenskapelig forsknings- og utredningsarbeid.⁴

Kvalitativ metode

I motsetning til den kvantitative metoden der man får stor gjenspeiling og oversikt, skal den kvalitative metoden gå dypere inn og skape bedre forståelse av folks meninger. Dette kjennetegnes ved at det skal være et nært forhold mellom forsker og undersøkelsesenhet og forskeren skal sette seg inn i den undersøktes situasjon og se verden fra enhetens synspunkt. Metoden skal gi en bedre forståelse av et forhold i undersøkelsen, og skal sette til side den statistiske representativiteten. Siktemålet med en slik metode er å få en dypere og mer fullstendig forståelse av det man forsker på.⁵

Kvantitativ og kvalitativ

Vi valgte å benytte oss av både kvalitativ – og kvantitativ forskningsmetode for å gi et helhetlig bilde av forskningen. Valget falt på begge grunnet vårt ønske om å beskrive selve utviklingen samtidig som vi vil finne årsakssammenhengen. Intervjuene er utført for å supplere de empiriske undersøkelsene med bakgrunnsinformasjon og forklaringer, mens den kvantitative undersøkelsen skal danne et grunnlag for alle konklusjoner.

Forskningen vår baserer seg på 209 enheter,⁶ samt intervjuer med fagpersoner og ungdom, og er representativ for en middels stor, norsk by.⁷ Spørreskjemaene ble fylt ut av ungdom mellom 13-18 år, og representerer elever fra åttendeklasse på ungdomsskolen til tredjeklasse på videregående skole.

53 av disse er elever født i 1989. Videre er 64 født i 1991, 42 født i 1992 og 50 født i 1994.

66 av de spurte er elever fra *medier og kommunikasjon*, 57 er elever fra *musikk, dans og drama*, og 86 er ungdomsskoleelever. 86 av de spurte er gutter, 123 er jenter.

Våre kvalitative undersøkelser er representative for vårt eget utvalg av respondenter. Vi gjennomførte to former for intervjuer: gruppe- og enkeltintervjuer. Gruppeintervjuet bestod av tre intervjuobjekter - enkeltintervjuet et. Et interessant fenomen var at gruppeintervjuet vårt også ble et enkeltintervju. Én person tok styringen og slapp ikke de andre til. Dette kan være et tegn på at vår rolle som forskere forstyrret intervjuprosessen. De andre turte kanskje ikke svare, av frykt for å oppgi "gale" svar. Vi føler likevel vår kvalitative undersøkelse er representativ, på grunn av at vi ikke blandet oss inn i forholdene og avbrøt personen som tok styringen. Likevel er vi klare over at dette *kunne* påvirket forskningens validitet og reliabilitet. Alle intervjuene ble transkribert og svarene gruppert. Den kvalitative delen baseres på intervjuer med:

- Erik, 18 år, Fredrikstad
- Simen, 18 år, Fredrikstad
- Christine, 16 år, Fredrikstad

Fagpersonene vi har snakket med er folk fra bransjen: interesseorganisasjoner, produsenter, Medietilsynet og en artist. Tanken bak utvalget av fagpersoner er at vi skulle ha noen til å presentere flere sider av saken. De fagpersonene vi har snakket med er:

- Rita Astridsdottir Brudalen, ved SAFT – Medietilsynet
- Irina Eidsvold Tøien, internadvokat – TONO
- Ketil Furberg Henriksen, plateprodusent -
- Johnny Engdal Silseth, artist – "Jaa9"

Resultater

Vi har valgt å dele resultatene våre inn i tre hovedkategorier: frekvens, bevissthet og årsak. Det er viktig å vite at det eksisterer en sammenheng mellom frekvens, bevissthet og årsak. Med årsak mener vi "handling på grunn av" eller årsaker - noe som også kan innebefatte konsekvenser. En person kan for eksempel være motstander av dagens åndsverkslover (bevissthet), noe som fører til at de laster ned mer enn de trenger (årsak/konsekvens) som igjen fører til en økt frekvens.

Vi presenterer den kvalitative- og kvantitative dataen sammen. Så følger en diskusjonsdel rundt de resultatene vi beskriver.

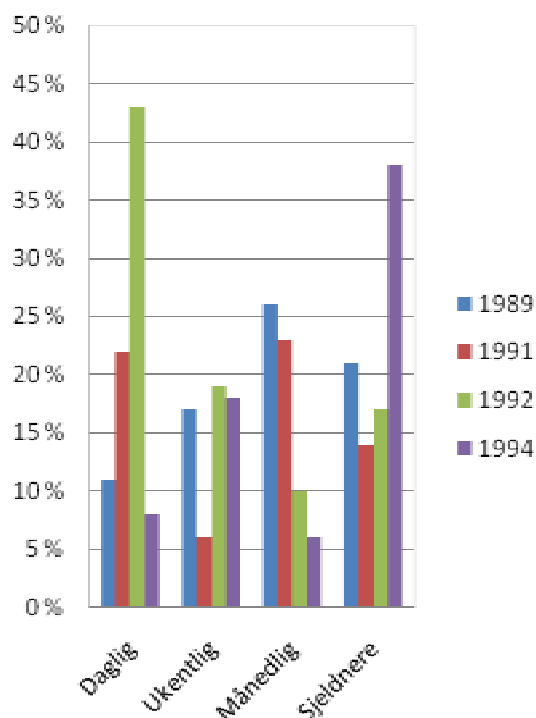
Frekvens

"Jeg laster ikke ned så mye, kanskje mellom 20-50 sanger i uka"

- Christine, 18 år, Fredrikstad

	1989	1991	1992	1994	Gutter	Jenter	I alt
Ja	49	60	42	35	74	105	179
Nei	2	4	0	15	9	14	23
Vet ikke	2	0	2	3	3	4	7

Figur 1: Har du noen gano lastet ned lisensiert musikk uten å betale for det? (n=209)



Figur 3: Hvor ofte laster du ned ulovlig? (n=179)

Undersøkelsen viser at 179 av 209 spurte har lastet ned piratkopiert musikk. Dette tilsvarer 85,6 %. 11 % (23 personer) oppga at de aldri har lastet ned. Alle intervjuobjektene våre innrømmet å ha lastet ned en eller flere ganger. Mengden deres lå mellom to til fire album ukentlig, noe som tilsvarer en omtrentlig datamengde på 100-400 MB⁸. Alle oppgir at de ville kjøpt mer musikk om den var billigere. En konkret pris var det derimot ingen formening om.

Kjønnfordelingen er jevn. 86 % av guttene oppgir å ha lastet ned, 85,4 % av jentene sier det samme. 86,1 % har egen pc, og av disse har 95,6 % internettilgang.

P2P er den mest foretrukne nedlastningsformen.⁹ Hele 91,1 % av de som oppga at de lastet ned bruker

denne. 38,5 % benytter seg av torrent-nedlasting.¹⁰ 4,5 % benytter seg av lukkede nettverk. 18 % oppgir at de har benyttet det lovlige alternativet. Kun 13,5 % av de som benytter det lovlige alternativet laster ned daglig eller ukentlig. 2,7 % oppgir at de laster ned mer enn 250 MB lovlig materiale månedlig.

Vi så at 56,4 % av de som laster ned ulovlig laster ned film. Bare 24,3 % av de som laster ned lovlig gjør det samme. Ellers er det liten forskjell på hva slags filer som lastes ned lovlig kontra ulovlig. Av de som laster ned ulovlig laster 26,3 % ned spill, 26,3 % laster ned bilder og 42,5 % laster ned programmer. Av de som laster ned lovlig laster 24,3 % ned spill, 24,3 % laster ned bilder og 40,5 % laster ned programmer. Blant intervjuobjektene er det uenighet om hvorvidt de ville anskaffet like mye musikk hvis det ulovlige alternativet skulle forsvinne. To av intervjuobjektene mener at de ikke ville kjøpt like mye musikk som det de laster ned ulovlig i dag. Irina Eidsvold Tøien (TONO) mener det ville blitt kjøpt mer musikk om den ulovlige nedlastingen forsvant:

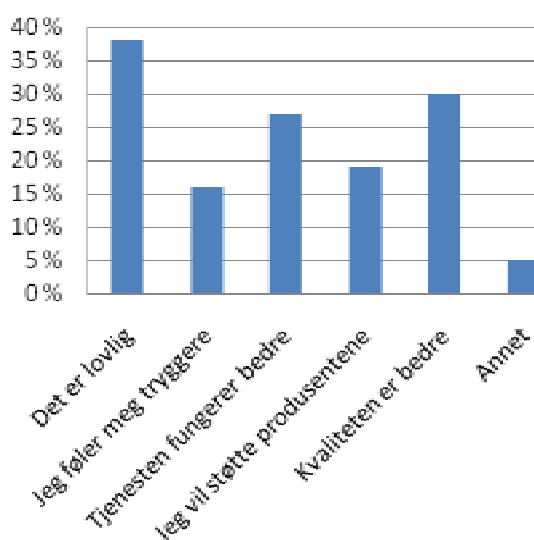
*”Jeg tror helt klart at flere ville **kjøpt** musikk lovlig, men ikke **brukt** musikk, for det brukes jo mye mer musikk nå enn før - men det er jo fordi man får så mye gratis.”*

Christine mente derimot at anskaffelsesnivået ville opprettholdes. Erik sier at han ville anstrengt seg mye mer for å få tak i de albumene han virkelig hadde lyst på om det ulovlige alternativet forsvant:

” (...)Hvis du ikke hadde hatt den muligheten; om cd-en bare hadde vært å finne i butikken... Selvfølgelig hadde du gjort alt for å få tak i penger til den skiva. Det er som da du var liten det: du går i lekebutikk uten å ha penger, men du maser ræva av deg på foreldrene dine for å få tak i den leken. Og til slutt vet du at du får den.”

	1989	1991	1992	1994	Gutter	Jenter	I alt
Ja	12	8	7	10	17	20	37
Nei	47	44	26	30	60	87	147
Vet ikke	2	6	8	7	6	17	23

Figur 3: Har du noen ganger lastet ned lisensiert musikk og betalt for det? (n=200)



Figur 4: Hvorfor valgte du lovlig musikknedlasting? (n=37)

Selv om det ikke er veldig mange flere gutter enn jenter som oppgir at de har lastet ned ulovlig (81,4 % mot 67,5 %), viser det seg at nedlastingshyppigheten blant gutter er mye høyere. Hvor 29 % av guttene oppgir at de laster ned daglig, og 30 % sier de laster ned ukentlig, er tallene for jentene henholdsvis 14 % og 20 %. Dessuten laster guttene ned i mye større mengder. 27 % av guttene laster ned mer enn 250 MB i måneden, mens bare 5 % av jentene gjør det samme.

64 % av 1994-kullet oppgir at de har lastet ned ulovlig. Over en fjerdedel av disse (26 %) laster ned ukentlig eller oftere. Riktignok laster 32 % bare ned 50 MB eller mindre i måneden. Derfra eskalerer aktiviteten: 100 % 1992-kullet oppgir å ha lastet ned ulovlig, og 43 % av disse oppgir å laste ned daglig. 19 % laster ned ukentlig. Hos 1991-kullet synker de samme tallene ned til henholdsvis 23 % daglig og 40 % ukentlig. Totalt oppgir 93,8 % av '91-elevene at de har lastet ned ulovlig. 1989-kullet er nede i 11 % daglig og 17 % ukentlig, og 92,4 % totalt. Derimot er det veldig liten forskjell i mengden MB de forskjellige aldersgruppene laster ned. Det eneste som skiller seg ut er at 25 % av 1991-kullet laster ned over 1 GB i måneden.

Bevissthet

”(På spørsmål om han var bevisst på opphavsretten:) Nei, overhodet ikke. Jeg bare tenkte at siden det lå der så måtte det vel være åpent for alle. Men så etter at jeg begynte på medielinja lærte jeg meg litt om åndsverkslover og opphavsrett. Først da så jeg at det faktisk var ulovlig. Det gjorde at jeg ble litt mer bevisst på hvor kjedelig det er for de som gir ut plater, og ikke får betalt for det. I starten visste jeg ikke det, og da lasta jeg ned ti album om dagen bare for å ha dem – jeg trodde jo det var lovlig. I det siste har jeg blitt mer bevisst på det, så jeg har redusert nedlastingen lite grann”
- Simen, 18 år, Fredrikstad

73,2 % av respondentene var klar over at det de gjorde var ulovlig. Men 11 % var derimot ikke klare over dette. Alle intervjuobjektene var klare over at det de gjorde var ulovlig. Men ingen av dem fryktet å bli tatt for nedlastingen. Simen mente derimot ikke at han bedrev tyveri:

”Jeg ville aldri stjålet en cd i butikken (...) men når jeg har muligheten til å ta en kopi av produktet gjør jeg det. Jeg føler meg ikke skyldig.”

Rita Astridsdottir Brudalen i SAFT sa følgende om ungdoms nettbruk:

(På spørsmål om ungdom er bevisst på lover og regler på nett:) Nei, det kan jeg svare deg helt tydelig på at det er de ikke. De lover og regler de eventuelt forholder seg til er det de har funnet ut selv gjennom bruk. Altså at de advarer hverandre: ”ikke bruk den og den siden”, ”pass på passordene dine” – det er ting man selv må oppleve. Det er ungdommen som lærer ved selv å gjøre feil - for så å lære opp hverandre. Regler, nettvettregler, har jo blitt spydd ut i hopetall, i ti-femten år nå, og fra alle instanser, og det viser seg jo at barn og ungdom ikke lærer seg disse reglene. De er kanskje mer effektive for foreldre og lærere, som jo i alle høyeste grad trenger opplysninger, men (...) for barn og unge: nei. Jeg tror de lager seg sine egne regler. De prøver og feiler.

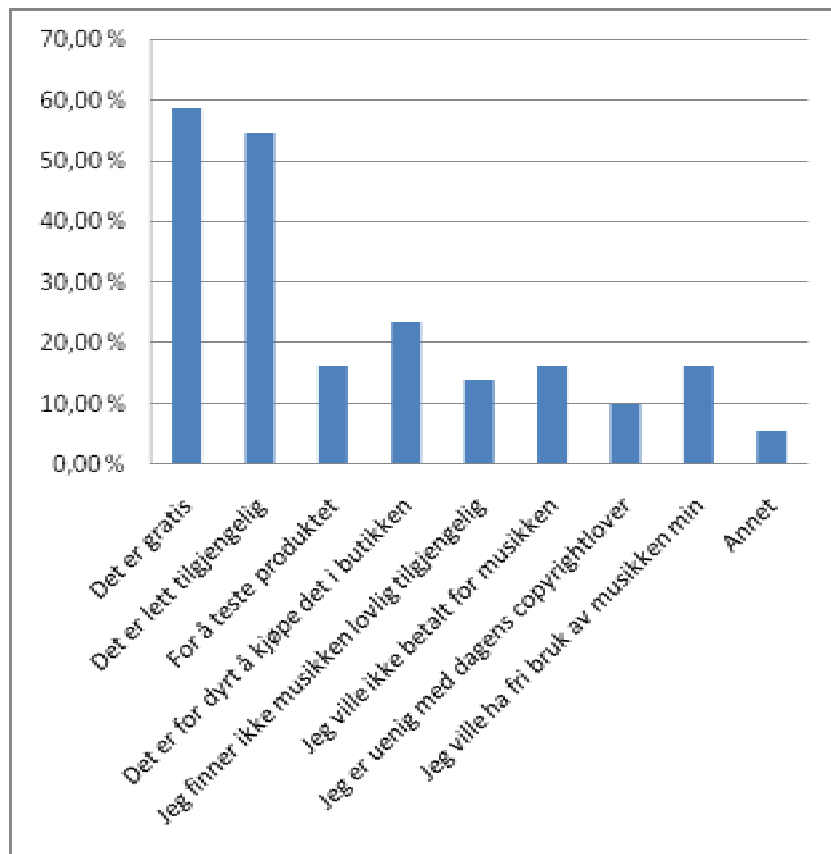
76 % hørte først om muligheten til å laste ned ulovlig fra venner. Når det kommer til lovlig nedlasting er det også her mange som hører om dette fra venner (44 %). 41 % hørte først om muligheten til å laste ned lovlig på Internett.

På spørsmålet om de hadde fått dårlig samvittighet etter å ha lastet ned ulovlig svarte kun 5 % av guttene ja. Tallet var en del høyere hos jentene, 24 %. I alt oppga 80,9 % (begge kjønn) at de aldri hadde hatt dårlig samvittighet.

På de spørsmålene hvor 'Vet ikke' var et alternativ, valgte jentene i gjennomsnitt dette alternativet dobbelt så ofte som guttene. I gjennomsnitt svarte 25,2 % av jentene 'Vet ikke' hvor det var en mulighet, mens bare 12,6 % av guttene gjorde det samme.

Årsak

Det var bred enighet blant intervjuobjektene om at musikken var for dyr. At det er gratis å laste ned ulovlig ble av alle sett på som positivt. At det ulovlige materialet er så lett tilgjengelig ble også sett på som en fordel med den ulovlige nedlastingen.



16,2 % oppga at en av grunnene til at de lastet ned var for å teste produktet. 23,5 % påstod at de hadde kjøpt produktet etter at de lastet det ned.

Simen og Erik var enige om at de laster ned mindre i dag enn de gjorde da de var yngre. Dette var på grunn av økt bevissthet og respekt for artistenes tap. Men de oppga også å ha blitt "mettet", de har så mye innhold på harddisken at de rett og slett ikke har behov for så mye mer. Christine hevder hun laster ned like mye som før, siden hun som oftest laster ned for å se om hun liker musikken eller ikke – før hun

går i butikken og kjøper den

Figur 4: Hvorfor lastet du ned musikken? (n=179)

De to andre kjøper også musikk de liker, men oppgir at det er "veldig sjeldent". De oppgir da grunner som at "de vil ha et originalt eksemplar" og at "de vil støtte artisten".

Plateprodusent Ketil Furberg Henriksen legger mye av skylden for dagens nedlastingsomfang på selve platebransjen:

(Om ungdomspirater:) *Hva jeg mener om dem, de (...) Det er jo en kultur som platebransjen får ta et ansvar for, og sånn som jeg ser det så ligger et like stort ansvar på plateselskapene generelt som det ligger på ungdommen, det burde vært et system tidligere. Jeg jobbet for et plateselskap som het Polygram i '89, nå heter det Universal Music - og vi hadde én maskin som var på internett, og vi var 40 ansatte. Nettet, det fikk vi beskjed om; det kom ikke til å bli noe stort. Det tror jeg var en gjengs oppfatning blant alle de store plateselskapene. Da får bransjen takke seg selv, for da kommer det som julekvelden på kjerringa, du våkner opp til en blåmandag når du undervurderer et nett som bli så stort som dét. I dag finnes jo nettet overalt, på kjøkkenet ditt og toalettet mitt. Det er jo fri flyt over alt.*

37,8 % oppga som hovedgrunn til at de velger lovlig musikknedlasting fremfor det ulovlige alternativet at det er nettopp det; lovlig. Andre viktige grunner er at man vil støtte utøverne (27 %), og

fordi man mener at kvaliteten er bedre (29,7 %). I intervjuet vårt med artisten Jaa9 uttalte han følgende om det å tape penger på nedlasting:

”Det viktigste er jo det å få spredd musikken. For i det du kommer ut i distriktet - og du har ikke solgt ei skive der, men det er fortsatt 300 kids som kan sangene dine – det er jo bedre enn ingenting, på en måte. Jeg velger nå det foran cd-salg når som helst.”

Under en fjerdedel (23,9 %) mente at mulighetene for lovlig nedlasting var gode nok. 2,9 % mente at de var gode nok, men bare for noen medier, mens 33 % ikke var fornøyde.

Grunnene som oppgis for at man laster ned ulovlig er temmelig like, med unntak av at hele 28,6 % av guttene påstår at de gjør det for å kunne ha fri bruk av musikken. Kun 10,8 % av jentene oppgir det samme. Derimot er det en høyere prosent av jenter enn gutter som oppgir årsakene *'Det er lettere tilgjengelig'* (66,3 % mot 61,4 %), *'For å teste produktet'* (21,7 % mot 15,7 %) og *'Det er for dyrt å kjøpe musikken'* (31,3 % mot 22,9 %).

Diskusjon

Frekvens

At 85,6 % har lastet ned piratkopiert musikk samsvarer med andre undersøkelser på samme område, selv om tallene her er noe høyere.¹¹

Med tanke på at 86,1 % har egen pc, og 95,6 % av disse har internettilgang, ligger forholdene til rette for at ungdommen kan laste ned fritt.

Hvis ungdom skal kjøpe mer musikk, må prisen reduseres. I den kvalitative undersøkelsen kom det frem at det høye prisnivået gjorde det svært fristende å søke til de ulovlige alternativene. Dette funnet tyder på at ungdommen likevel er villig til å betale for musikk. At de ikke ville kjøpt like mye musikk som de laster ned, forteller også mye om hva musikken betyr for ungdommen i dag. Vi kan se at deres musikkavhengighet er varierende, og at mange laster ned musikk de selv ikke mener er ”verdifulle”. Dette underbygges med at nesten hver femte person i den kvantitative undersøkelsen oppga at de lastet ned fordi ”de ikke ville betalt for musikken”.

Men blant intervjuobjektene er det usikkerhet rundt hva de er villige til å betale. Dette er da en del som kan være veldig relevant å utføre videre forskning på.

P2P er den enkleste nedlastningsformen. Den brukes oftest til å laste ned små filer, én og én sang eller lignende. Det overrasker oss derfor ikke at 91,1 % av de som oppga at de lastet ned bruker denne. Derimot benytter kun 4,5 % seg av lukkede nettverk. Dette er som forventet da lukkede nettverk stort sett er forbeholdt de mer viderekomne fildelerne, på grunn av høyere krav til brukerkompetanse.

At 18 % har benyttet seg av det lovlige alternativet indikerer at ungdommen vurderer de lovlige alternativene som aktuelle. Men bare 13,5 % av de som laster ned lovlig gjør dette daglig eller ukentlig. Enkelte har også kommentert at de kun har brukt de lovlige tjenestene én gang, for å teste dem. Kun 2,7 % oppgir at de laster ned mer enn 250 MB månedlig. Dette viser at den lovlige nedlastingen foregår i begrensede former, og den samme hyppigheten som for den ulovlige nedlastingen eksisterer foreløpig ikke.

Ut ifra intervjuene kan vi også se at kulturspredningen mest sannsynlig ville blitt redusert om den ulovlige nedlastingen opphørte. TONO mener økt musikk salg ville veid opp for dette, ved økt platesalg. Ungdom ville nok vært nødt til å nedprioritere andre ting for å opprettholde dagens musikkanskaffelse. Med tanke på at intervjuobjektene våre uttalte at de lastet ned ulovlig mer enn et album i uka, ville dette kostet en betydelig sum penger. Vi velger å tro at mange ungdommer ville hatt problemer med å kjøpe den samme mengden musikk på grunn av personlig økonomi.

Mange laster ned dataprogrammer, både lovlig (40,5 %) og ulovlig (42,5 %). Vi tror at det i stor grad er små gratisprogrammer (anti-virus-programmer, medieavspillingsprogrammer) som lastes ned lovlig, mens de programmene som lastes ned ulovlig er større, dyre programmer (Photoshop, Office-programmer). Disse tallene er kanskje likevel ikke helt representative.¹²

At 1992-kullet er gruppen med den høyeste nedlastingshyppigheten (43 %), mens den halveres hos 1991-kullet (22 %), og halveres igjen hos 1989-kullet (11 %), kan komme av kryssende utviklingsbaner. Denne teorien går ut på at 1992-kullet er i en livsfase/utviklingsfase som inntreffer samtidig med at fildeling blir et stadig mer eksponert fenomen, i tillegg til at man har større tekniske muligheter tilgjengelig enn noen gang, og ikke minst større enn for bare noen år siden. Dagens teknologiske utvikling går stadig fortere, som fører til skillet mellom 1991- og 1992-kullet blir oppsiktsvekkende høy til tross for at det kun er et år imellom.

Bevissthet

Ved å studere Rita Astridsdottir Brudalens sitat om ungdom og nettrekler kan vi få en økt forståelse rundt deres kompetanse og oppførsel på nett. De lærer veldig ofte opp hverandre, og innehar en del kompetanse. Selv om de nødvendigvis ikke er bevisste på hvilke lover som gjelder, hører de fra venner og bekjente hvilke feller de bør unngå. Dette kan også være med å forsterke påstanden om at ungdom ikke frykter å bli "tatt" for piratvirksomheten.

Simen mener fildeling ikke er stjeling, men kopiering. Dette kan virke som en logisk forklaring på at ungdommen velger å laste ned - til tross for at majoriteten er klar over at dette er ulovlig. Men intervjuobjektene oppgir dog at de kjøper favorittartistenes album for å vise sin støtte. Muligens ville mye av den musikken ungdom piratkopierer aldri blitt anskaffet på et lovlig vis. Kvalitet er da et viktig moment for at ungdommen skal betale for musikk.

Vi forventet en viss forskjell mellom gutter og jenters nedlastingsvaner. Men kjønnene var overraskende like på de fleste områder. Dog var det visse ulikheter.

At jenter svarer "vet ikke" dobbelt så mange ganger som gutter tyder på at de er mindre reflekterte rundt emnet og bekrefter samtidig fordømmene om at fildeling er en typisk 'gutte-aktivitet'. Dette resultatet kan også komme av den statiske formen spørreundersøkelsen har, som fører til at respondentene tvinges til å svare "vet ikke" i mangel på bedre alternativer.

Dette kan også motargumenteres med at nesten fem ganger flere jenter enn gutter fikk dårlig samvittighet etter å ha lastet ned ulovlig. Dette er et tegn på at jentene er mer reflekterte rundt nedlastingsvanene sine, og er bevisste på at de begår et lovbrudd. Guttene derimot er mer "hensynsløse" og føler i større grad at de ikke gjør noe galt, til tross for at det er ulovlig.

Ved igjen å studere den kvalitative undersøkelsen ser vi en tendens til at ungdoms manglende bevissthet påvirker valgene deres. Simen sier han ikke var klar over at han brøt loven da han først

begynte å laste ned. Dermed kan nedlastingen kanskje sees på som en vanesak, som har fortsatt selv etter at man ble bevisst på de lover og regler som gjelder på nettet. Når en person først har opplevd hvor enkelt det er å laste ned musikk ulovlig, kan det være vanskelig å slutte. Dette bekreftes delvis via uttalelsene i den kvalitative undersøkelsen, samtidig som nedlastingshyppigheten synker med årene.

I følge Johnny Engdal Silseth kan den spredningen av musikk vi er vitne til i dag tolkes som noe positivt. Han uttaler at konserter er den nye arenaen for artistene, noe som da igjen kan påvirke ungdommen. Hva vil skje med musikkinnspillingen når artistene først og fremst må satse på live-events? Muligens vil dette påvirke både ungdoms nedlastingsvaner og også bevissthet til ulovlig nedlasting. Hvis favorittartisten sluttet å satse på album, men kun fokuserte på kontinuerlig opplasting av sanger på internett, kunne dette skapt ambivalente reaksjoner.

Årsak

Det kan være mange årsaker til at ungdom velger ulovlig nedlasting framfor lovlig. Det som oftest blir oppgitt i undersøkelsen er at filene er gratis og lett tilgjengelige. Det er selvfølgelig fullt forståelig at man heller velger å spare pengene når alternativet er å betale for noe som kan skaffes gratis.

Studerer man Ketil Furberg Henriksens sitat om nedlastere og hvordan platebransjen ignorerer sitt ansvar, får man et bilde av desperasjon som kan ligge bak musikkindustriens "aggressivitet" mot piratene. Dette kan være en av grunnene til at 12 % laster ned primært fordi de er uenig med dagens åndsverkslov.

At filene er lettere tilgjengelige beror på to faktum; for det første, om man ønsker å kjøpe det fysiske produktet, er man tvunget til enten å dra til en butikk som selger det, eller bestille det og få det som postsending. Begge deler er arbeids-/tidskrevende i forhold til å få produktet på egen pc ved hjelp av noen tastetrykk, og uten å måtte forlate huset. For det andre er utvalget på de ulovlige fildelingsserverne ofte mye større enn det som tilbys i butikker eller til lovlig nedlasting. Grunnen til dette er at det lovlige markedet drives for profitt, og derfor består dets utvalg av produkter som treffer et stort publikum, og smalere produkter skyves til side. Fordi det lovlige nettbaserte filmmarkedet ennå ikke er spesielt stort, lønner det seg ikke å tilby varer for mindre forbrukergrupper. For de som tilhører disse forbrukergruppene, blir de ulovlige fildelingsmiljøene en redning. Her er utvalget potensielt ubegrenset, da økonomisk profitt eller tap ikke kommer inn i bildet.

Dette kan også være en av hovedårsakene til at så mye mer film blir lastet ned ulovlig framfor lovlig. På nettet kan nesten hvilken som helst film lastes ned, men da må de ulovlige fildelingsmiljøene brukes. Det kan være at mange føler nedlastbar film ikke er verdt å betale for, da de fleste som laster ned film fra internett er nødt til å se de på pc-skjermen. Dette er i de fleste tilfeller ikke optimale forhold for en filmopplevelse. Et annet poeng som medvirker til ungdoms filmnedlasting er at det lovlige dvd-tilbudet er for dårlig. Utvalget kan være for lite, og prisene for høye.

"Jeg tror at det er en type forbruksgrådighet - altså at man vil ha mest mulig gratis - en type materialisme. At unge folk føler at de blir gladere, eller tror at bli gladere av å ha mange ting av noe. Så det er en type glupskhet som også ligger der ute, som jeg tror er veldig misforstått, fordi jeg ikke tror de klarer å bruke all den musikken de laster ned, og heller ikke har den samme opplevelsen som de kunne hatt hvis de hadde spart seg til en låt som de tok Nesoddbåten inn til byen for å kjøpe."
- Irina Eidsvold Tøien, TONO

Irina Eidsvold Tøiens uttalelse om forbruksgrådighet karakteriserer ungdommen som glupske og materialistiske. Men en skal ikke se bort i fra at det Tøien her beskriver er deler av en sammensatt realitet. Setter man seg i en fjortenårsings posisjon, foran en datamaskin med fri musikktilgang, er det lett å la grådigheten ta overhånd. Berger J. Hareide presenterer i et foredrag Ottar Hellevik og MMIs forskning på ungdom og verdioppfatning. Her karakteriseres unge mellom 15-19 år som de ”moderne materialistene”: De er mer opptatt av materielle goder enn tidligere generasjoner, de er mer frigjorte og de ser det ikke som en selvfølge at de skal følge lover og regler.¹³ Dette støtter helt klart opp om Tøiens utsagn.

Enda et punkt som er med å understreke ungdoms materialistiske behov er Eriks uttalelser om tiden da han først oppdaget nedlastingsprogrammet *Napster*:

”Da det (Napster) kom, var det stort. Da lasta vi ned nesten bare for å laste ned, liksom – fordi det var kult. Vi lasta ned fordi vi skulle vise sangen til andre (...) vi lasta rett og slett bare ned for å laste ned.”

At flertallet av ungdommen har lastet ned allerede i åttendeklasse viser at den ulovlige nedlastingen har blitt innprentet i kulturen deres. Tatt i betraktning at alle våre respondenter fra tiendeklasse laster ned, forsterkes denne teorien. Venner lærer opp hverandre og ungdommen generelt er ikke redde for å prøve ut det ulovlige alternativet. At nedlastingsfrekvensen synker etter at ungdommen begynner på videregående kan være et resultat av en økt bevissthet rundt lover og regler. De avler mer kunnskap jo eldre de blir. Denne teorien blir støttet av Simen og Eriks uttalelser om at de nå respekterer åndsverksloven mer enn de gjorde før. Dessuten blir ungdommen mer økonomisk uavhengige jo eldre de blir, og kan derfor potensielt kjøpe mer musikk.

En annen teori er at etter fasen med høy nedlastingshyppighet, som 1992-kullet nå er inne i, vil behovet til dels være mettet, og ungdommene vil bli mer selektive når det kommer til hvilke filer de laster ned. Dette støttes også opp av Hellevik og MMIs forskning, hvor de presenterer materialismen ikke som et livsfasefenomen, men heller som en generasjonseffekt. De mener da at dette ikke er noe ungdommen vil vokse fra seg, men at det er verdier de vil ta med seg videre inn i livet.¹⁴

Konklusjoner

Frekvens

- Majoriteten av ungdommen laster ned. Musikk er høyest representert, mens andre produkter som film, programmer og spill ofte blir lastet ned.
- Gutter og jenter laster ned omtrent like mye, om man ser bort ifra noen forskjeller.
- Nedlastingshyppigheten synker etter hvert som ungdommene begynner på videregående.
- Nesten hver femte ungdom har lastet ned lovlig musikk.

Bevissthet

- Bevisstheten rundt åndsverksloven øker med årene.
- Til tross for at de fleste vet det er ulovlig å laste ned, gjør de det likevel.
- Samvittighetsproblemer og anger er høyest representert hos jentene.

Årsak

- Hovedårsakene til at ungdommen laster ned ulovlig er at det er gratis og lett tilgjengelig.
- De lovlige tilbudene ville blitt oftere benyttet om de var billigere.
- Ungdom kjøper ofte musikken til favorittartistene, mens de laster ned all annen musikk.

Forskningens betydning

Vår forskning forteller noe om hvordan ungdom ser på dagens nedlastingssituasjon. Ved at ungdom har forsket på ungdom tror vi at vi har fått frem et ærlig og representativt resultat. Ulovlig nedlasting er svært utbredt, noe som kommer tydelig frem hos oss.

Forskningen vår viste at tilgjengelighet, og det at det er gratis er hovedårsakene til at ungdom laster ned. Ungdommen vil slippe å låne kredittkortet til mor eller far for å kjøpe en låt over internett. De vi snakket med kunne gå med på å betale for musikken, men ikke mye. Ungdom vil altså ha et bredt utvalg av musikk tilgjengelig til lav pris.

Et beroligende punkt for musikkindustrien kan være funnet av at nedlastingshyppigheten synker med alderen. Dersom årsakene til dette er økt åndsverksbevissthet og økt respekt for arbeidet som ligger bak opphavsbeskyttet materiale, er det tross alt et håp for musikkbransjen. Det var en del av respondentene våre som svarte at de ikke visste at nedlastingen deres var ulovlig. Et svar som indikerer at med god opplæring kan mer av den ulovlige nedlastingen unngås.

En annen tankerekke er at forskningen vår indikerer det motsatte; de unge har lært seg å laste ned ulovlig og gjør dette for fullt. Muligheten ligger der for at de også i fremtiden vil fortsette med dette. Vårt intervjuobjekt i TONO beskrev en forbrukergrådighet som absolutt kan være reell. Med ubegrenset tilgang på musikk er det lett å se gjennom fingrene med lovligheten av hva man foretar seg.

Kanskje vil vår forskning være med å inspirere musikkprodusenter og kulturpersonligheter til å tenke nytt. Det kan vise seg at det vil være mer fornuftig å spille på lag med ungdommen fremfor å motarbeide dem.

Validitet og reliabilitet

Respondenter

Det kan argumenteres for at vi hadde et noe snevert, ”studieforberedende” fokus i utvalget vårt. Ved å kun velge elever fra musikk, dans og drama, medier og kommunikasjon og ungdomskolen tilsidesatte vi de yrkesfaglige linjene. Det var to grunner til dette. Den andre er at vi ville ha respondenter fra åttende-, tiende-, første- og tredjeklasse, og dette lot seg rett og slett ikke gjøre med yrkesfaglig (toårig utdanning).

Spørreskjemaet:

Spørreskjemaet skal gi et bilde av nedlastingssituasjonen blant ungdom mellom 13-18 år. Dataene ble behandlet manuelt og skrevet inn i et regneark. En feilkilde kan være personlige feil i behandlingsfasen. Vi tror likevel ikke dette tok sted, siden vi dobbeltsjekkete all data vi behandlet. Anonymitet var viktig, og dette ble understreket for respondentene før spørreundersøkelsen satte i gang.

Vi er også klare over at vi kan ha fått noen gale svar på grunn av det sensitive (med henhold til lovligheit) temaet vi tar opp. Men vi velger å tro at nedlasting nå har blitt et så normalisert fenomen at ungdom tør å snakke om det.

1. Feilformulerte/uklare/overflødige spørsmål

2.1.1.1 Hvis ja, hvorfor lastet du ned musikken likevel?

Dette burde stått som et eget spørsmål, og ikke et underspørsmål. I utgangspunktet var vi interessert i å vite hvorfor *alle* lastet ned musikk, ikke bare de som var klar over at det var ulovlig.

2.1.1.2 Kjøpte du musikken etter at du lastet den ned?

Her spør vi om personen som lastet ned kjøpte musikken etter at han lastet ned – hver eneste gang. Det vi mente var ”har du *noen gang* kjøpt musikk etter at du lastet den ned?”. Majoriteten forstod likevel hva vi mente med dette spørsmålet, og svarte ut ifra det.

2.1.7 Deler du innhold selv?

Et teknisk avansert og vanskelig spørsmål. Mange er nok ikke bevisste på dette, og selv om det er et funn i seg selv, kan vi ha fått en rekke gale svar på grunn av uvitenhet.

*

Spørsmålene om foreldres utdanning og inntekt kunne med bedre tid og større ressurser vært undersøkt nærmere. Hvorvidt økonomi og utdanningsnivå påvirker ungdommens nedlasting kan være interessant for videre forskning, men vi hadde som sagt ikke ressurser til å forske på dette.

2. Tilrettelegging:

Undersøkelsen vår krevde muligens litt for mye av respondenten i henhold til tekniske spesifikasjoner og forhåndskunnskap. Dette førte til at mange krysset av på ”vet ikke” der hvor de mest sannsynlig

kunne avgitt et klarere svar. Ved enklere spørsmålsformulering kunne mange av misforståelsene vært unngått.

- Mange av spørsmålene ble ikke besvart. Dette førte til at statistikken ble noe påvirket. På den andre siden la vi også til grunne for at respondentene kunne avgi blanke svar. Grunnen til dette kan være at spørreundersøkelsen kunne virke demotiverende på grunn av dens lengde, og at viktigheten av deltakelsen og seriøse svar kanskje ikke ble understreket godt nok.

Lovverk, definisjoner og forklaringer

MP3 – Lydformatet

- Et komprimert lydformat utviklet av Fraunhofer. MP3 står for MPEG (Audio) Layer 3. I vanlige råfiler(wav, aiff) finnes det mye lyd som det menneskelige øret ikke oppfatter. Når filen komprimeres til mp3 fjernes alle unødvendige lyder. Dette minsker dermed lydfilens totale størrelse, nesten uten lydmessige tap.¹⁵

MP3-filen ble et svært populært filformat utover 90-tallet da fildelingsnettverkene begynte å se dagens lys. Den korte overføringstiden i tillegg til andre teknologiske nyvinninger som mp3-spilleren, ISDN/Bredbåndet og større harddisker, gjorde mp3-filen raskt til allemannseie på de fleste datamaskiner.¹⁶

DRM – Digital Rights Management – Digital Åndsverkskontroll

- Samlebetegnelse på ulike tekniske løsninger som er ment å kontrollere bruken og distribusjonen av digitale åndsverk (eller en elektronisk versjon av et fysisk). Innehaveren av opphavsretten bestemmer hva som er ønskelig å gjøre med åndsverket. Innenfor DRM finnes det flere ulike teknologier som selskaper benytter seg av for å hindre kopiering eller uønsket bruk av digitalt innhold. Uønsket bruk kan være avspilling av musikk på avspillere eller andre formater som ikke er klarert av leverandøren (Liestøl, 144).

For musikken innebærer dette en rekke restriksjoner på den digitale bruken av innholdet. Innehaveren av opphavsretten er som regel plateselskapet artisten er tilknyttet til. De ulike selskapene har som regel en eller annen form for DRM innebygd i musikken sin. Dette innebærer at musikken f.eks kun kan spilles av på bestemte avspillere.

Åndsverk

- Nesten alt som er resultat av en skapende innsats kan kalles et åndsverk (Lindholm, 169).

Det er beskrevet slik i åndsverksloven av 12. Mai 1961, § 1, annet ledd:

«Med åndsverk forståes i denne lov litterære, vitenskapelige eller kunstneriske verk av enhver art og uansett uttrykksmåte og uttrykksform, så som:

- 1) skrifter av alle slag,
- 2) muntlige foredrag,
- 3) sceneverk, så vel dramatiske og musikkdramatiske som koreografiske verk og pantomimer, samt hørespill,
- 4) musikkverk, med eller uten tekst,
- 5) filmverk,
- 6) fotografiske verk,
- 7) malerier, tegninger, grafikk og lignende billedkunst,
- 8) skulptur av alle slag,
- 9) bygningskunst, så vel tegninger og modeller som selve byggverket,
- 10) billedvev og gjenstander av kunsthåndverk og kunstindustri, så vel forbildet som selve verket,
- 11) kart, samt tegninger og grafiske og plastiske avbildninger av vitenskapelig eller teknisk art,

- 12) datamaskinprogrammer,
- 13) oversettelser og bearbeidelser av verk som er nevnt foran.»¹

Åndverksloven formål er primært å verne om den skapende innsatsen som resulterer i det endelige verket.

- Digitale åndsverk:
Et digitalt åndsverk kan være to ting. For det første kan det være en elektronisk utgave av det fysiske åndsverket, f.eks. digital musikk (MP3), film o.l.
For det andre har man rene digitale åndsverk, som er fremstilt for digitalt bruk (datamaskinprogrammer o.l).

P2P – Peer to Peer (Peer = Likeverdig)

- Et P2P nettverk defineres som et nettverk hvor alle tilkoblede enheter (datamaskiner) er likeverdige (Gantz, 2). Det kan oppleves som et enormt gatemarked hvor kjøpere og selgere bytter produkter mellom seg. Forskjellen er at man ved P2P ikke bytter produktene, men kopierer de fra hverandre.

Begrepet P2P oppsto i dagens kjente form i 1999 da College-studenten Shawn Fanning utviklet "Napster". Programmet gjorde det mulig for brukere å dele musikk på nettverket og laste ned fra andre som delte. I stedet for at alle lastet ned fra samme sted, var innholdet nå spredt mellom brukerne (Rimmer, 93).

Internett favoriserer i hovedsak en desentralisert likeverdig infrastruktur. Dette betyr at alle PC-er som er en del av nettverket både kan motta og sende informasjon. Alle som har lyst kan publisere innhold. Denne ende- til ende strukturen skiller verdensveven fra de store massemedieindustriene hvor massekommunikasjonen er gjeldene (Liestøl, 143).

BitTorrent

- En avart av P2P som brukes til å distribuere større filer på internett. Protokollen ble utviklet av programutvikleren Bram Cohen som et open source prosjekt i 2002 (Rimmer, 113).

Under nedlastningsprosessen laster brukerne opp små deler av filen de allerede har lastet ned, som igjen lastes ned av andre brukere. I stedet for at en kilde deler med en gruppe andre brukere, deler alle brukerne filen med hverandre. Filen vil distribueres raskere jo flere som laster ned og som da også vil tilby den (Pouwelse, 1). En sentral server, tracker, holder til enhver tid styr på fildelingen, ved at brukerne kommuniserer gjennom denne ved nedlasting. Dette vil ikke si at filene lastes gjennom trackeren. Trackeren forteller derimot *hvem som trenger hva*, og *hva de selv kan tilby*, for så å sette opp tilkoblingene mellom alle brukere som har en del av filen.

Denne typen fildeling har blitt svært populær på grunn av brukervennligheten sammen med det tidsbesparende konseptet, og står nå for ca 53 % av P2P-trafikken på nettet (Pouwelse, 1). Den er godt egnet til deling av store filer, og er derfor mye brukt til deling av filmer og tv-serier. Selv om det til nå foregår mest av den ulovlige delingen, har en stadig større del av de lovlige distributørene sett fordelene med BitTorrent-protokollen. Eks på dette er blant annet avtalen mellom BitTorrent Inc og Warner Bros om distribusjon av lovlig materiale som filmer og TV-programmer produsert av sistnevnte (Rimmer, 113).

Lukkede nettverk (DirectConnect)

- P2P fildeling som foregår innenfor et lukket nettverk. Brukerne logger seg på en såkalt "hub", en server med en liste over alle brukere som er logget på det lukkede nettverket. Serveren setter så brukerne i forbindelse med hverandre. Tilgangen til disse nettverkene er begrenset. Brukere må som regel oppfylle ulike krav for å få tilgang til de forskjellige "hub'ene". Eks kan være minimumskrav til materiale å dele på nettverket, eller materiale nettverket ikke har fra før.

Litteraturliste:

Bøker

Liestøl, Gunnar og Terje Rasmussen (2007): *Digitale medier*. Oslo: Universitetsforlaget.

Lindholm, Magne (2004): *Makt, Mening, Medier*. Oslo: GAN Forlag.

Rimmer, Matthew (2007): *Digital Copyright and the Consumer Revolution*. Cheltenham, UK, Northampton, USA: Edward Elgar Publishing.

Karlsen, Faltin og Trine Syvertsen (2004): *Medieregulering og foreldre*. Statens Filmtilsyn.

Litman, Jessica (2001): *Digital Copyright*. New York: Prometheus Books

Gantz, John og Jack B. Rochester (2005): *Pirates Of The Digital Millenium*. Financial Times Prentice Hall

Gillespie, Tarleton (2007): *Wired Shut*. Institute of Technology, Cambridge, Massachusettes, London England.

Holme, Idar Magne og Bernt Krohn Solvang (1991): *Metodevalg og metodebruk*, 2. Utgave, TANO

Andre

Hareide, Berger J. (2005, foredrag) *Hvilken vei tar verdiene i samfunnet?*
www.fagforbundet.no/Data/Attachments/5306/hareideinnledning300805.doc

Åndverksloven
<http://www.lovdatabasen.no/all/hl-19610512-002.html>

Elektronisk Forpost Norge
<http://www.efn.no>

Torvund, Olav (1999): *Opphavsrett – en introduksjon*
<http://www.torvund.net/index.php?page=opph-innl>

Pouwelse, J.A, P. Garbacki, DHJ Epema og H.J. Sips (2004)
The BitTorrent P2P file-sharing System: Measurements and Analysis
http://iptps05.cs.cornell.edu/PDFs/CameraReady_202.pdf

Thompson, Clive (2005) - *The BitTorrent Effect*
<http://www.wired.com/wired/archive/13.01/bittorrent.html>

Oberholzer, Felix og Koleman Strumpf (2004)
The Effect of File Sharing on Record Sales, An Empirical Analysis
http://www.unc.edu/~cigar/papers/FileSharing_March2004.pdf

Boorstin, Eric S (2005) – *Music Sales in the Age of File Sharing*
<http://www.cs.princeton.edu/~felten/boorstin-thesis.pdf>

Bellis, Mary () – *The History of MP3*

<http://inventors.about.com/od/mstartinventions/a/MPTthree.htm>

About mp3

<http://mp3licensing.com/mp3/index.html>

The History of mp3

<http://mp3licensing.com/mp3/history.html>

(2005) Peer-to-Peer File-sharing Technology: Consumer Protection and Competition Issues.

<http://www.ftc.gov/reports/p2p05/050623p2prpt.pdf>

Synovate MMI i samarbeid med SAFT (20056)

Rapport SAFT Barn Norge 2006

Alle våre kilder regnes som pålitelige, oppdaterte og objektive.

Fotnoter

¹ *Federal Trade Commission, 2005, "Peer-to-Peer File-Sharing Technology: Consumer Protection and Competition Issues", 12*

² *Federal Trade Commission, 2005, "Peer-to-Peer File-Sharing Technology: Consumer Protection and Competition Issues", 93*

³ *SAFT* står for "Safety, Awareness, Facts and Tools" og er et toårig prosjekt om ungdoms sikkerhet og vaner på Internett i regi av EU.

⁴ *Holme, Idar Magne og Bernt Krohn Solvang (1991): Metodevalg og metodebruk, 141*

⁵ *Holme, Idar Magne og Bernt Krohn Solvang (1991): Metodevalg og metodebruk, 90*

⁶ Ujevnt antall respondenter på grunn av varierende antall elever i hver skoleklasse. Vi ville heller ikke fjerne noen av spørreskjemaene fra undersøkelsen.

⁷ *Innbyggertall Fredrikstad: Ca. 70.000*

⁸ MB=Megabyte. En sang er på ca 3 megabyte så 300mb er ca 100 sanger. En film derimot er i dag på ca. 700mb i divx-formatet som er det vanligste på internett.

⁹ P2P eller Peer-to-Peer er i dag den største formen for spredning av opphavsbeskyttet materiale.

¹⁰ *Torrent-protokoller er til forskjell fra P2P ikke den største i antall brukere, men det er i denne typen nettverk de store mengdene av materiale flyttes og det er derfor den største trusselen for bransjen.*

¹¹ Én grunn til dette kan være at ungdom har lettere for å fortelle sannheten til annen ungdom – altså oss, enn til voksne, autoritære mennesker.

¹² *Misforståelser kan ha oppstått på grunn av uklarheter i spørreundersøkelsen. Se delen om "Validitet og reliabilitet"*

¹³ *Hareide, Berger J. (2005, foredrag) "Hvilken vei tar verdiene i samfunnet?": Monitorundersøkelsen*

¹⁴ *Hareide, Berger J. (2005, foredrag) "Hvilken vei tar verdiene i samfunnet?": Monitorundersøkelsen*

¹⁵ *About mp3 (se litteraturliste for nettadresse)*

¹⁶ *Bellis, Mary () – The History of MP3 (se litteraturliste for nettadresse)*

¹⁷ *Liestøl, Gunnar og Terje Rasmussen (2007): Digitale medier, 143*